

Mgr Elżbieta Królikowska

(1942–2025)

II. 1. Elżbieta Królikowska.
Fot. Wł. Pohorecki (1991).

Elżbieta Królikowska była etnografką, wieloletnią pracowniczką Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego (MAiE) w Łodzi, kuratorką Zespołu Działów Etnograficznych, redaktorką serii etnograficznej „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi”. Ceniono ją w środowisku naukowym i muzealnym. Była osobą skromną i zaangażowaną w swoją pracę, dużą wiedzą wspierała innych.

E. Królikowska ukończyła XIII Liceum Ogólnokształcące w Łodzi (1956–1960), przez kolejne lata studiowała etnografię na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego (1960–1965). Pracę dyplomową na temat *Plastyka widowiskowo-obrzędowa w Bełchatowskim* napisała pod kierunkiem prof. dr Kazimierzy Zawistowicz-Adamskiej. W latach

1965–1970 pracowała w Dziale Naukowo-Oświatowym MAiE w Łodzi, a następnie przez rok w Ośrodku Dokumentacji i Informacji Etnograficznej Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (PTL). W 1972 r. przejęła, po Janie Piotrze Dekowskim, stanowisko kierownika Działu Strojów Ludowych i Tkanin MAiE w Łodzi i zajmowała je aż do czasu przejścia na emeryturę. Była sekretarzem redakcji, a od 1985 r. wieloletnim redaktorem serii etnograficznej „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi”. W latach 1986–2003 pracowała też jako kurator Zespołu Działów Etnograficznych w MAiE, prowadząc równocześnie Dział Strojów Ludowych i Tkanin. Od 1968 r. pełniła funkcję rzeczoznawcy w Etnograficznej Komisji Klasyfikacyjnej przy regionalnym Biurze Sprzedaży Cepelii w Łodzi. Jednocześnie współpracowała z cepeliowską Spółdzielnią „Styl”, w której pełniła nadzór w zakresie tkactwa ludowego. W 1966 r. została członkiem Łódzkiego Oddziału PTL. Była też miłośniczką gór i wieloletnią członkinią Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Od 1972 r. jako kierownik Działu Strojów Ludowych i Tkanin MAiE w Łodzi specjalizowała się w problematyce stroju i tkaniny ludowej, systematycznie prowadziła tematyczne badania terenowe o zasięgu ogólnopolskim, poszerzając bazę źródłową dotyczącą ubioru, rozbudowując kolekcje muzealne, opracowując i popularyzując wiedzę na ten temat. Pozostawiła po sobie wiele opracowań naukowych, scenariuszy wystaw, katalogów wystawienniczych, dokumentacji filmowych, dotyczących obrzędowości, rękodzieła, sztuki, strojów i tkaniny ludowej. E. Królikowska była autorką wielu artykułów publikowanych w „Łódzkich Studiach Etnograficznych”, m.in. *Społeczne uwarunkowania obrzędów widowiskowych (Na podstawie badań w Bełchatowskim)* (1966), *Wartości artystyczne polskiej sztuki ludowej (stała etnograficzna wystawa Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi)* (1982) i „Pracach i Materiałach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi”, m.in. *Zdobnictwo tkackie na łnie z rejonu Włodawy* (1984), *Etnograficzna działalność Wandy Modzelewskiej* (1988), *Ludowe tkactwo dekoracyjne w Polsce Środkowej* (1989). Była też współautorką albumu *Tkackie obrazy* (1995), będącego podsumowaniem wieloletnich badań nad tkaniną dwuosnowową w Polsce. W 1994 r. dzięki staraniom E. Królikowskiej Zespół Działów Etnograficznych MAiE w Łodzi otrzymał grant z Komitetu Badań Naukowych i zrealizował pod jej kierownictwem projekt „Trwałość kulturowa w społecznościach lokalnych na przykładzie wybranych wsi z terenu Polski Środkowej”. Wynikiem tych badań były wydane pod jej redakcją dwa tomy serii etnograficznej „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi”, zawierające opracowania jej autorstwa: *Obrzędy rodzinne w Klonowej*, t. 32, *Obrzędy rodzinne w Jasieniu*, t. 33. Opisała też dorobek wielu etnografów pracujących w MAiE w Łodzi.

W 1978 r. E. Królikowska opracowała pierwszy autorski scenariusz wystawy stałej *Wartości artystyczne polskiej sztuki ludowej*. Była komisarzem wystawy stałej w MAiE w Łodzi *Szare jak ziemia, barwne jak pamięć*, która otrzymała II nagrodę w kategorii wystaw etnograficznych w konkursie Wydarzenie Muzealne – Sybilla 2000, a także autorką wielu wystaw czasowych. Do najważniejszych przygotowanych przez nią wystaw czasowych zaliczyć trzeba ekspozycję *Polski strój ludowy* z 1974 r., przygotowaną ze zbiorów Działu Strojów Ludowych i Tkanin MAiE w Łodzi. Temat tej wystawy powtórzyła w 1983 r. pod tym samym tytułem, ale z innymi założeniami, koncepcją i katalogiem. Wystawa została pokazana w wielu muzeach polskich i poza granicami kraju.

Dorobek E. Królikowskiej doceniono, przyznając Jej w 1975 r. złotą odznakę „Za opiekę nad zabytkami”, a w 1981 r. odznakę „Zasłużony Działacz Kultury”.

Elżbieta Królikowska zmarła 22 kwietnia 2025 r.

Cześć Jej pamięci!

Alicja Woźniak